

الگوی حساسیت و مقاومت آنتی بیوتیکی در سویه های اسپنتوباکتر جدا شده از نمونه های بالینی بیمارستان آراد تهران در سال ۹۰-۱۳۸۸

کبری اسلامی^۱، حامد ملاعباس زاده^{۳*}، مهرداد حمیدی^۴، راشین بهمن آبادی^۵

۱. کارشناس ارشد میکروبیولوژی، گروه میکروبیولوژی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد لاهیجان

۲. بخش میکروب شناسی، آزمایشگاه پاتولوژی، بیمارستان آراد تهران

۳. کارشناس ارشد میکروبیولوژی، گروه میکروبیولوژی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مرند

۴. دکترای تخصصی پاتوبیولوژی، بخش میکروب شناسی، آزمایشگاه پاتولوژی، بیمارستان آراد تهران

۵. کارشناس ارشد میکروبیولوژی، گروه میکروبیولوژی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی شهید صدوقی یزد

* نشانی برای مکاتبه: دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرند، آزمایشگاه میکروب شناسی hamed_molaabasazadeh@yahoo.com

پذیرش برای چاپ: مهر نود و دو

دریافت مقاله: مرداد نود و دو

چکیده

سابقه و هدف: اسپنتوباکتر به طور شایع در عفونت های بیمارستانی نقش داشته و به عنوان پاتوژن فرصت طلب بیمارستانی محسوب می شود که به تعداد زیادی از آنتی بیوتیک ها مقاوم است. این مطالعه با هدف تعیین الگوی حساسیت و مقاومت آنتی بیوتیکی سویه های اسپنتوباکتر جدا شده از نمونه های بالینی بیماران بستری شده در بیمارستان آراد تهران انجام گرفت. **روش کار:** در این مطالعه توصیفی پس از جدا سازی سویه های اسپنتو باکتر از نمونه های بالینی (ادرار، سوند، خلط، زخم، خون و برونشیتال)، تست حساسیت میکروبی با روش استاندارد کربی-بائر نسبت به آنتی بیوتیک های آمیکاسین، سیپروفلوکساسین، جنتامایسین، ایمپی پنم، سفتریاکسون، تری متوپریم-سولفامتوکسازول، پیپراسیلین و سفوتاکسیم انجام شد. **یافته ها:** پس از جدا سازی ۲۲۵ سویه اسپنتو باکتر از نمونه های بالینی بیش ترین میزان حساسیت نسبت به پیپراسیلین و سیپروفلوکساسین و بیش ترین میزان مقاومت نسبت به جنتامایسین و آمیکاسین مشاهده شد. **نتیجه گیری:** نتایج این مطالعه نشان از افزایش مقاومت سویه های اسپنتو باکتر نسبت به آنتی بیوتیک های جنتامایسین و آمیکاسین دارد که شاید علت آن مصرف بی رویه این آنتی بیوتیک ها باشد. بدیهی است به دلیل افزایش رو به رشد مصرف آنتی بیوتیک ها و متعاقب آن گسترش روز افزون مقاومت های آنتی بیوتیکی، کنترل ظهور مقاومت ها، ضروری و اجتناب ناپذیر است، لذا توصیه می شود از استفاده غیر ضروری آنتی بیوتیک ها خودداری گردد.

واژگان کلیدی: اسپنتو باکتر، مقاومت آنتی بیوتیکی، جنتامایسین، بیمارستان آراد

مقدمه

این باکتری پیچیده نبوده و به راحتی بر روی محیط های غذایی معمولی قادر به رشد است. حتی بر روی پوست انسان سالم نیز وجود دارد و می تواند تا مدت ها در محیط بیمارستان باقی مانده و در بین بیماران منتقل شود. این ارگانیسم به پاتوژن مناطق گرمسیری و مرطوب معروف است (۷-۵). اسپنتو باکتر قادر است از طریق زخم های باز، سوندها و مجاری تنفسی وارد بدن شده و عامل بیماری های مهمی چون پنومونی، مننژیت، عفونت دستگاه ادراری، اندوکاردیت و عفونت های سوختگی شود (۸ و ۹)، هم چنین در بیماران مبتلا به باکتری می اسپنتو باکتر کاتترهای داخل وریدی منشاء اصلی عفونت می باشد (۱۰).

باکتری اسپنتو باکتر از مهم ترین عوامل عفونت های بیمارستانی محسوب شده و کوکوباسیل گرم منفی می باشد که از بسیاری منابع انسانی و محیطی قابل جداسازی است و شیوع آن در فصل تابستان بیشتر از فصول دیگر سال می باشد. این باکتری جزء باکتری های گرم منفی، غیر تخمیری، هوازی اجباری و عموماً در خاک، آب و فاضلاب یافت می شود. اسپنتو باکتر معمولاً از ویبرولانس پایینی برخوردار بوده و از طریق سیستم های مرتبط با دستگاه تنفسی و کاتترها آلوده موجب عفونت می شود. عفونت با این باکتری به ویژه در بیمارانی که در بخش های مراقبت ویژه بیمارستان ها بستری هستند، بسیار خطرناک است (۴-۱). نیازمندی غذایی

صورت مقاوم، حساس و بینابینی گزارش شد. برای بررسی دقت دیسک های آنتی بیوگرام به کار رفته شده از یک سوپه ۵ بار دیسک گذاری با یک آنتی بیوتیک صورت گرفت و نتایج با هم مطابقت داشت، جهت آنالیز نتایج آماری و رسم نمودارها از نرم افزار Excel 2007 استفاده شد.

یافته ها

در این تحقیق ۲۲۵ سوپه (۴۶ سوپه در سال ۱۳۸۸، ۸۲ سوپه در سال ۱۳۸۹ و ۹۷ سوپه در سال ۱۳۹۰) جمع آوری شد. بیش ترین سوپه اسینتوباکتر جدا شده در سال ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ مربوط به نمونه های خون و در سال ۱۳۹۰ مربوط به نمونه های خلط بودند و کم ترین ایزوله اسینتوباکتر جدا شده در سال های ۱۳۸۸، ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ به ترتیب مربوط به نمونه های برونشیا، سوند و ترشحات زخم بودند (جدول ۱).

جدول ۱. توزیع سوپه های اسینتوباکتر به تفکیک نمونه های بالینی

نوع نمونه	سال					
	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰			
تعداد درصد	تعداد درصد	تعداد درصد	تعداد درصد			
خون	۱۶	۳۴/۷۸	۳۷	۴۵/۱۲	۲۴	۲۴/۷۵
زخم	۵	۱۰/۸۷	۶	۷/۳۲	۳	۳/۰۹
ادرار	۴	۸/۷۰	۷	۸/۵۴	۶	۶/۱۸
برونشیا	۲	۴/۳۵	۵	۶/۱۰	۶	۶/۱۸
خلط	۱۴	۳۰/۴۳	۲۴	۲۹/۲۶	۵۱	۵۲/۵۸
سوند	۵	۱۰/۸۷	۳	۳/۶۶	۷	۷/۲۲
جمع	۴۶	۱۰۰	۸۲	۱۰۰	۹۷	۱۰۰

نتایج حاصل از تست آنتی بیوگرام در سال ۱۳۸۸ نشان داد بیش ترین میزان حساسیت نسبت به آنتی بیوتیک های پپراسیلین، ایمپنم و سیپروفلوکساسین به ترتیب ۴۵/۶۵٪، ۴۱/۳۰٪ و ۳۴/۷۸٪ و بیش ترین میزان مقاومت نسبت به آنتی بیوتیک های سفتریاکسون، آمیکاسین و جنتامایسین به ترتیب ۸۴/۷۹٪، ۸۰/۴۴٪ و ۷۸/۲۶٪ می باشد و در سال ۱۳۸۹ بیش ترین میزان حساسیت نسبت به آنتی بیوتیک های پپراسیلین، تری متو پریم-سولفامتوکسازول و سیپروفلوکساسین به ترتیب ۵۷/۳۱٪، ۴۷/۵۶٪ و ۳۹/۰۳٪ و بیش ترین میزان مقاومت نسبت به آنتی بیوتیک های آمیکاسین، جنتامایسین، سفتریاکسون و ایمپنم به ترتیب ۸۷/۸۱٪، ۸۶/۵۹٪، ۷۹/۲۶٪ و ۷۹/۲۶٪ بود و در سال ۱۳۹۰ بیش ترین میزان حساسیت نسبت به آنتی بیوتیک های پپراسیلین، سیپروفلوکساسین و تری متو پریم-سولفامتوکسازول به ترتیب ۵۲/۵۸٪، ۴۰/۲۰٪ و ۳۵/۰۵٪ و بیش ترین میزان مقاومت نسبت به آنتی بیوتیک های جنتامایسین، آمیکاسین و ایمپنم به ترتیب ۸۵/۵۷٪، ۷۹/۳۹٪ و ۷۸/۲۶٪ بود (جدول ۲).

این ارگانسیم به عنوان فلور نرمال در اوروفارنکس افراد سالم وجود داشته و طی سال های اخیر شیوع عفونت های بیمارستانی ناشی از این باکتری در حال افزایش است. این عفونت ها به طیف وسیعی از آنتی بیوتیک ها مقاومت نشان می دهد. این موضوع به ویژه در بیماران بستری در بخش های مراقبت های ویژه، سوختگی و جراحی مشکل مهم بهداشتی در بسیاری از کشورها است (۱۱).

گسترش ژن های مقاومت آنتی بیوتیکی از طریق ساختارهای اینترگرینی با ایجاد مقاومت های آنتی بیوتیکی چندگانه، به مشکل مهمی در درمان عفونت های حاصل از اسینتوباکترها تبدیل شده اند (۱۲). با توجه به افزایش روز افزون مصرف آنتی بیوتیک ها انجام مطالعات اپیدمیولوژیک جهت تعیین نوع و درصد مقاومت آنتی بیوتیکی در مراکز درمانی ضروری می باشد. داشتن اطلاعاتی در مورد الگوی آنتی بیوگرام و مقاومت آنتی بیوتیکی این باکتری اطلاعات مفیدی را در مورد استراتژی مناسب درمانی بر علیه این عفونت ها بدست می دهد. به همین منظور این مطالعه با هدف تعیین بررسی الگوی حساسیت و مقاومت آنتی بیوتیکی در سوپه های اسینتوباکتر جدا شده از بیماران بستری شده در بیمارستان آراد تهران انجام شد.

روش کار

در این مطالعه ۲۲۵ ایزوله اسینتو باکتر از فروردین ۱۳۸۸ تا اسفند ۱۳۹۰ از بیماران بستری در بیمارستان خصوصی آراد تهران جدا سازی شد. این ایزوله ها از نمونه های بالینی مختلف شامل خون، ادرار، خلط، سوند، برونشیا و ترشحات زخم جمع آوری شدند. ایزوله های اسینتو باکتر با توجه به رشد در محیط مک کانکی آگار و بلاد آگار (شرکت مرک آلمان) و با استفاده از تست های اکسیداز منفی، تخمیر لاکتوز منفی، عدم تولید پیگمان، DNase منفی، عدم تحرک در محیط SIM، الگوی Alk/Alk در محیط TSI و کاتالاز مثبت شناسایی شدند.

برای بررسی تعیین حساسیت آنتی بیوتیکی ایزوله های مورد مطالعه به روش دیسک دیفیوژن (Kirby-bauer) روی محیط مولر هینتون آگار (شرکت مرک آلمان)، طبق دستورالعمل ۲۰۰۷، انسیتیتوی استاندارد های بالینی و آزمایشگاهی (CLSI) و با استفاده از دیسک های: آمیکاسین (AN) (۳۰ میکروگرم)، سیپروفلوکساسین (CP) (۵ میکروگرم)، جنتامایسین (GM) (۱۰ میکروگرم)، ایمپنم (IPM) (۱۰ میکروگرم)، سفتریاکسون (CRO) (۳۰ میکروگرم)، تری متو پریم-سولفامتوکسازول (SXT) (۱۰ میکروگرم)، پپراسیلین (PIP) (۱۰۰ میکروگرم) و سفوتاکسیم (CTX) (۳۰ میکروگرم) تهیه شده از شرکت پادتن طب انجام گرفت (۱۳). برای این کار ابتدا محیط مولر هینتون آگار و سوسپانسیون میکروبی (کدورت معادل استاندارد ۰/۵ مک فارلند) تهیه و توسط سوآپ استریل روی محیط مولر هینتون آگار در سه جهت مختلف کشت داده شد و بعد از ۱۵ دقیقه پخش کردن کامل سوسپانسیون میکروبی بر روی محیط مذکور، دیسک ها با فاصله لازم در کنار هم قرار گرفتند و پس از ۲۴ ساعت انکوبه در دمای ۳۷°C، قطر هاله های رشد یافته شده توسط خط کش (Antibiotic Zone Scale ruler) اندازه گیری و به

جدول ۲. نتایج تست آنتی بیوگرام سویه های اسپینتو باکتر جدا شده از بیماران بیمارستان آراد تهران

نوع واکنش	نام آنتی بیوتیک							
	آمیکاسین	جنتامایسین	سیپروفلوکساسین	ایمی پنم	سفتواکسیم	سفتراکسون	سولفامتوکسازول-تری متوپریم	پیپراسیلین
حساس	تعداد	۵	۷	۱۶	۱۹	۱۲	۱۱	۲۱
	درصد	۱۰/۸۷	۱۵/۲۲	۳۴/۷۸	۴۱/۳۰	۲۶/۰۹	۱۳/۰۴	۲۳/۹۱
بینابینی	تعداد	۴	۳	۳	۳	۲	۲	۲
	درصد	۸/۶۹	۶/۵۲	۶/۵۲	۶/۵۲	۴/۳۵	۲/۱۷	۴/۳۵
مقاوم	تعداد	۳۷	۳۶	۲۷	۲۴	۳۲	۳۳	۲۳
	درصد	۸۰/۴۴	۷۸/۲۶	۵۸/۷۰	۵۲/۱۸	۶۹/۵۶	۸۴/۷۹	۷۱/۷۴
حساس	تعداد	۴	۶	۳۲	۱۴	۲۶	۱۵	۴۷
	درصد	۴/۸۸	۷/۳۲	۳۹/۰۳	۱۷/۰۸	۳۱/۷۰	۱۸/۳۰	۴۷/۵۶
بینابینی	تعداد	۶	۵	۵	۳	۴	۲	۴
	درصد	۷/۳۱	۶/۰۹	۶/۰۹	۳/۶۶	۴/۸۸	۲/۴۴	۴/۸۸
مقاوم	تعداد	۷۲	۷۱	۴۵	۶۵	۵۲	۶۵	۳۱
	درصد	۸۷/۸۱	۸۶/۵۹	۵۴/۸۸	۷۹/۲۶	۶۳/۴۲	۷۹/۲۶	۳۷/۸۱
حساس	تعداد	۱۸	۱۳	۳۹	۱۷	۳۱	۲۶	۵۱
	درصد	۱۸/۵۵	۱۳/۴۰	۴۰/۲۰	۱۷/۵۲	۳۱/۹۶	۲۶/۸۰	۳۵/۰۵
بینابینی	تعداد	۲	۱	۳	۴	۳	۵	۲
	درصد	۲/۰۶	۱/۰۳	۳/۰۹	۴/۱۲	۳/۰۹	۵/۱۵	۴/۱۲
مقاوم	تعداد	۷۷	۸۳	۵۵	۷۶	۶۳	۶۶	۴۴
	درصد	۷۹/۳۹	۸۵/۵۷	۵۶/۷۱	۷۸/۳۶	۶۴/۹۵	۶۸/۰۵	۶۰/۸۳

سال

۱۳۸۸

۱۳۸۹

۱۳۹۰

بحث

در اکثر موارد به علت استفاده بی رویه و خودسرانه آنتی بیوتیک ها، شاهد موارد زیادی از مقاومت های دارویی در پاتوژن ها هستیم که این خود سبب عدم موفقیت در درمان و پیدایش بسیاری از عوارض به رغم صرف هزینه های زیاد درمانی می شود. مقاومت های دارویی نسبت به آنتی بیوتیک ها در مناطق مختلف ایران و جهان به دلیل تغییرات ژنتیکی در سویه های ایجاد کننده و تفاوت در میزان مصرف آنتی بیوتیک ها و وجود اختلاف در میزان دست رسی به آنتی بیوتیک های وسیع الطیف و جدید متفاوت است. تا دهه گذشته، نقش اسپینتوباکتر به عنوان پاتوژن فرصت طلب شناسایی و مورد توجه قرار نگرفته بود، ولی امروزه نقش این باکتری به عنوان عامل عفونت بیمارستانی که در ایجاد بیماری و مرگ افراد نقش دارد مشخص است (۱۴).

نتایج بدست آمده از این مطالعه نشان می دهد که موثرترین آنتی بیوتیک برای اسپینتوباکترهای جدا شده از نمونه های بالینی بیمارستان آراد شهر تهران پیپراسیلین و سیپروفلوکساسین می باشد، پس بهتر است در درمان اولیه این عفونت از آنتی بیوتیک های جنتامایسین و آمیکاسین کم تر استفاده شود، زیرا نتایج بیان کننده میزان بالای مقاومت باکتری اسپینتوباکتر در نمونه های بالینی جدا شده از این بیمارستان نسبت به این

آنتی بیوتیک ها می باشد. در مطالعه ای که توسط خلت آبادی فراهانی و هم کاران در سال ۱۳۸۷ در بر روی گونه های اسپینتوباکتر جدا شده از بیمارستان شهید بهشتی شهر کاشان انجام شد (۱۵)، مقاومت نسبت به آمیکاسین و سیپروفلوکساسین ۸۰٪ و ۵۵٪ گزارش شد که این نتایج با نتایج مطالعه حاضر مطابقت دارد، زیرا میزان مقاومت نسبت به آمیکاسین در سال ۸۸، ۸۹ و ۹۰ به ترتیب ۸۰/۴۴٪، ۸۷/۸۱٪ و ۷۹/۳۹٪ و میزان مقاومت نسبت به سیپروفلوکساسین در سال ۸۸، ۸۹ و ۹۰ به ترتیب ۵۸/۷۰٪، ۵۴/۸۸٪ و ۵۶/۷۱٪ مشاهده گردید. خلت آبادی فراهانی و هم کاران میزان مقاومت به تری متوپریم-سولفامتوکسازول را ۴۸/۳٪ بیان کردند که این میزان مقاومت با نتایج حاصل از مطالعه ما تقریباً مشابهت ندارد زیرا در این مطالعه میزان مقاومت به تری متوپریم-سولفامتوکسازول در سال ۸۸، ۸۹ و ۹۰ به ترتیب ۷۱/۷۴٪، ۵۰٪ و ۶۰/۸۳٪ بود (۱۵).

در مطالعه میرنژاد و هم کاران در سال ۱۳۸۹ بر روی اسپینتوباکترهای ایزوله شده از بیمارستان های شهر تهران (۱۶)، میزان مقاومت نسبت به ایچی پنم ۷۸٪ اعلام شد، نتایج بدست آمده از این مطالعه میزان مقاومت به این آنتی بیوتیک را در سال ۸۸، ۸۹ و ۹۰ به ترتیب ۵۲/۱۸٪، ۷۹/۲۶٪ و ۷۸/۳۶٪ نشان داد که بیان کننده مطابقت نتایج بدست آمده از هر دو مطالعه می باشد.

8. Ruiz M, Marti S, Fernandez-Cuenca F, Pascual A, Vila J. High prevalence of Carbapenem-hydrolysing Oxacillinases in epidemiologically related and unrelated *Acinetobacter baumannii* clinical isolates in Spain. *J Clin Microbiol*. 2007; 13(12): 1192-1198.
9. Szabo D, Szentandrassy J, Juhasz Z, Katona K, Nagy K, Rokusz L, et al. Important PER-1 producing *Pseudomonas Aeruginosa*, PER-1 producing *Acinetobacter Baumannii* and VIM-2 producing *Pseudomonas Aeruginosa* strains in Hungary. *J Ann Clin Microbiol Antimicrob*. 2008; 7(12): 1-5.
10. Yagi T, Kurokawa H, Shibata N, Shibayama K, Arakawa Y. A preliminary survey of extended-spectrum beta-lactamases (ESBLs) in clinical isolates of *Klebsiella Pneumonia* and *Escherichia coli* in Japan. *J FEMS Microbiol Lett*. 2000; 184(1): 53-56.
11. Hanlon G W. The emergence of Multidrug resistant *Acinetobacter* species: A major concern in the hospital setting. *J Lett Appl Microbiol*. 2005; 41(5): 375-378.
12. Garnacho-Montero J, Amaya-Villar R. Multiresistant *Acinetobacter baumannii* infections: epidemiology and management. *J Curr Opin Infect Dis*. 2010; 23(4): 332-339.
13. Clinical and laboratory standards institute (CLSI). Performance standards for antimicrobial susceptibility testing; seventeenth informational supplement. 2007; 20-25.
14. Iskandan SB, Guha B, Krishnaswamy G, Roy TM. *Acinetobacter baumannii* pneumonia: a case report and review of the Literature. *J Tehran Univ Med Sci*. 2003; 96(9): 419-422. (Full Text in Persian)
15. Farahani Kheltabadi R, Moniri R, Shajari Gh R, Nazem Shirazi M H, Musavi S Gh A, Ghasemi A, et al. Antimicrobial Susceptibility patterns and the distribution of resistance genes among *Acinetobacter* species isolated from patients in shahid Beheshti hospital, Kashan. *J Kashan Univ Med Sci*. 2009; 12(4): 61-67. (Full Text in Persian)
16. Mirnejad R, Mostofi S, Masjedian F. Role of Class 2 Integron in Antibiotic Susceptibility Pattern of *Acinetobacter baumannii* Strains Isolated from Hospitals in Tehran. *J Hamadan Univ Med Sci*. 2012; 18(4): 22-25. (Full Text in Persian)
17. Hashemizadeh Z, Bazargani AB, Emami A, Rahimi M J. *Acinetobacter* antibiotic resistance and frequency of ESBL-producing strains in ICU patients of Namazi Hospital (2008-2009). *J Qazvin Univ Med Sci*. 2010; 14(2): 48-53. (Full Text in Persian)
18. Rasti A, Erfani Y, Yazdanbod H. Prevalence and antibiotic susceptibility of isolated *Acinetobacter* from blood culture in shariati hospital. *J Payavard Salamat Tehran Univ Med Sci*. 2009; 3(3-4): 70-75. (Full Text in Persian)
19. Saadatian farivar A, Nowroozi J, Emami M. The Prevalence of *Acinetobacter* in Surgical ICU in Rasoul Akram Hospital in 2004-2005. *J Rafsanjan Univ Med Sci*. 2005; 4(4): 342-347. (Full Text in Persian)